

การเปลี่ยนแปลงบางประการในรูปคำ

การเปลี่ยนแปลงในภาษาที่เห็นได้ง่ายที่สุดคือ รูปคำ ในบทนี้ได้เปรียบเทียบคำต่าง ๆ ซึ่งมีใช้อยู่ในภาษาสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบันแล้ว ปรากฏว่ามีคำเป็นจำนวนมากเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องพยัญชนะ และสระ ดังนี้

6.1 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะ

พยัญชนะที่เปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่ 2 ประเภท คือ พยัญชนะต้น และพยัญชนะตัวสะกด

6.1.1 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้น พยัญชนะต้นที่เปลี่ยนแปลงอาจแบ่งออกได้เป็น 2 พวก คือ

6.1.1.1 พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะเดี่ยว

6.1.1.2 พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะควบกล้ำ

6.1.1.1 พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะเดี่ยว

เมื่อเปรียบเทียบคำซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเดี่ยวในภาษาสมัยก่อนกับในภาษาสมัยปัจจุบันแล้ว ปรากฏว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

พยัญชนะต้น [ก-] เปลี่ยนเป็น [ข-]

(สมัยก่อน) ไชรูป กโยกกเยก

(ปัจจุบัน) " ไชยกเขยก

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "พระบาทลลอกกำเริบไชคันนวมเคิรกโยกกเยก ผักตบ

2-3 วันจึงจะเสด็จมาไค"

พยัญชนะต้น [ก-] เปลี่ยนเป็น [ป-]
 (สมัยก่อน) ใฺรรูป กะตัก
 (ปัจจุบัน) " ปฏัก

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "คำศัพท์กัณฑ์ยเคี้ยวไม้กะตักแลไม้กะคองหายไม้ทาบเข้า
 แลเชือก"

(1 กฏ. 167)

พยัญชนะต้น [ช-] เปลี่ยนเป็น [จ-]
 (สมัยก่อน) ใฺรรูป สันทักชัคเจน
 (ปัจจุบัน) " สันทักจัคเจน

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "พระธรรมราชาธิบดี เป็นแต่โดกียหาทรงไทรยปิฎกไม
 ไครำเรียนพระวิไนยแต่สำนักนิครุอันสันทักชัคเจนใน
 พระวิไนยนั้นกัณนอย"

(4 กฏ. 201)

รัชกาลที่ 3 "ทานเสนาบดีและชาตูลละออง ๆ ผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่ง
 สันทักชัคเจนในการนานาประเทศทั้งปวงประชุมกัน
 พระราชนิเวศนมหาสถาน"

(พงศ. 62/183)

(สมัยก่อน) ใฺรรูป ชัคเจน
 (ปัจจุบัน) " จัคเจน

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 3 "จึงข้าพเจ้าไ้เลือกสรรจกแจนคนผู้ใหญ่ชัคเจน
 ควรกัษราชการ"

(พงศ. 62/48)

พยัญชนะต้น [ฉ-] เปลี่ยนเป็น [ท-]

(สมัยก่อน) ใชรูป ฉเลาะ

(ปัจจุบัน) " ทเลาะ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ลูกความตลูกความฉเลาะเียงกันกลางระลาการ
ใชทานวาใทระลาการทามปรามเสีย"

(2 กฏ. 134)

พยัญชนะต้น [ช-] เปลี่ยนเป็น [ท-]

(สมัยก่อน) ใชรูป ชเล

(ปัจจุบัน) " ทเล

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "แลส่าภาตองพายแดเสากระโงหักแลจังกครีครี
แลอบปางตแกเสียก็คี แลไปกลางชเลสลคีเอาไปก็คี"

(3 กฏ. 134)

รัชกาลที่ 3 "ชาพเจาปริกษากับแม่ทัพายชเล"

(พงศ. 62/121)

(สมัยก่อน) ใชรูป ชเลาะ

(ปัจจุบัน) " ทเลาะ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "อนึ่งผู้เียงกันในวัง เลมิคพระราชอำเฐา ให้คัวย
ในหวาย 50 ที ถาคากันให้คัวยในหวาย 100 ที แลวจึง
ให้ถามความ ชเลาะนั้น แลให้ในมตาม กระบิลเมือง ทาน"

(1 กฏ. 96)

(สมัยก่อน) ใชรูป ชวิงคค

(ปัจจุบัน) " ทวิงคค

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ครั้นนานมาพระบิคาณั้นชิงคต แลพระราชกุมารทั้ง 4

พระองค์ต่างองคตทงอยู่"

(1 กฏ. 11)

พยัญชนะต้น [จ-] เปลี่ยนเป็น [ส-]

(สมัยก่อน) ไชรูป เฉ่ดียง

(ปัจจุบัน) " เส่ดียง

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ให้เกณฑ์ดวงชนหมันนึ่งสมปักลายหมเสื่อกรุย ใสลำพอก

มีเกี้ยวเคินเคียงเฉดียง 2 คู่ เคินแทเฉ่ดียง 10 คู่

(พงศ. 62/3)

พยัญชนะต้น [จ-] เปลี่ยนเป็น [ส-]

(สมัยก่อน) ไชรูป ตะพาย

(ปัจจุบัน) " สะพาย

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 3 "ฉวนยั้นตะพายกระเป๋ามากพลุหรืออยู่ข้างหลังองเลโบ

2 คน

(ทัพยวน. 77)

คำว่า ตะพาย ในตัวอย่างนี้ สมัยปัจจุบันใช้เป็นภาษาปาก

(สมัยก่อน) ไชรูป ตะพาน หรือ ตพาน

(ปัจจุบัน) " สะพาน

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 5 "เราเดินอยู่จนเย็นก็มาอาบน้ำที่ตะพานของทูลหม่อมบน"

(จ.ม. วชิรวิเทศ. 12)

"ก็ไคทรงรับทำคตมาทั้งพระอุโบสถพระวิหารแลการ

เปรียญ แลศาลาราย ศาลาตพานนาวักแลอื่น ๆ"

(วชิรญาณ. 6/622)

รัชกาลที่ 6 "หน้าที่ทหารช่างในทางระเบิด คงจะมีอยู่ในทางทำลายทาง
คมนาคมเป็นพื้น, เช่นทางรถไฟและสะพาน เป็นต้น, กับบางที่จะ
มีการทำลายเครื่องกีดกันบ้างบางครั้งบางคราว." (สงคราม. 63)

"เหล่าทหารช่างเตรียมตัวไปทำการอย่างช่างสนาม
มากกว่าช่างซุก; คือเตรียมไปทำการสร้างสะพาน และทาง
คมนาคม, กับทำลายสะพาน, ทาง, และโรงเรือนต่าง ๆ
เป็นต้น," (สงคราม. 65)

คำว่า สะพาน ในตัวอย่างเหล่านี้ สมัยปัจจุบันใช้เป็นภาษาปาก

พยัญชนะต้น [บ-]	เปลี่ยนเป็น [ป-]
(สมัยก่อน)	ไซรูป บาย
(ปัจจุบัน)	" ป้าย

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "แลเอามลทินโลหไปบายทานผู้มีศีลบริสุทธิ์" (4 กฏ. 187)

พยัญชนะต้น [พ-]	เปลี่ยนเป็น [ป-]
(สมัยก่อน)	ไซรูป พนมเพ็ญ
(ปัจจุบัน)	" พนมเปญ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 6 "ครั้นทำถนนขึ้นไปถึงเมืองพนมเพ็ญ ตำบลแก่ก็เลยเป็น
ท่าเรือสำหรับผู้ไ้เคิรทางลง ลงมาจากกรุงเทพ ฯ หรือจะไป
กรุงเทพ ฯ" (นครวัด. 11)

"เมื่อรถแล่นออกมามีถึงชานเมืองพนมเพ็ญ ใต้เห็นกระบวร
เกวียนอย่างใหม่ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อทำถนนแล้ว เป็นเกวียนล้อหุ้ม
เหล็กหลังคาประทุนหลายรอยเล่ม" (นครวัด. 221)

- พยัญชนะต้น [พ-] เปลี่ยนเป็น [ม-]
 (สมัยก่อน) ไตรรูป ษาพิภัก
 (ปัจจุบัน) " สามีภักดิ์

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "แถมันผู้ไปการทรงสงครามนั้นมึน้ำใจษาพิภักค่อ
 พระเจ้าอยู่หัว"

(4 กฏ. 142-3)

- พยัญชนะต้น [พ-] เปลี่ยนเป็น [ว-]
 (สมัยก่อน) ไตรรูป เพลา
 (ปัจจุบัน) " เวลา

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 3 "เพลาเวลานี้เมื่อข้าพเจ้าไปอยู่ที่หอเฝ้าเจ้าคุณ มีขุนนาง
 เป็นอันคับอยู่พร้อม มีเจ้าคุณเป็นใหญ่"

(จ.ม.อ. 19)

- (สมัยก่อน) ไตรรูป พาสนา
 (ปัจจุบัน) " วาสนา

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "เพราะทานทั้งปวงแต่ละพระองค์ แต่ละองค์ แต่ละนาย
 มีมงคลกุศลเหตุไค้สร้างมาจึงไค้มีบุญพาสนา"

(ประกาศ. 457)

- (สมัยก่อน) ไตรรูป พิหาร
 (ปัจจุบัน) " วิหาร

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 5 "ไค้ไปเที่ยวชมถิ่นฐานบ้านเมืองแลตึกใหญ่่น้อย แลวัดอาราม
 ทุก ๆ แห่งในจังหวัดกรุงโรม, แลไค้ไปคูดังของโบราณ มีตึกแล
 โบสถ์วิหารเปนตนหลายแห่ง"

(วชิรญาณ. 31/3075)

พยัญชนะคน [ว-] เปลี่ยนเป็น [พ-]

(สมัยก่อน) ไชรูป ประเวณี

(ปัจจุบัน) " ประเพณี

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ครั้นพบบาทอนไคเขาเห็นประหลาดก็คิดจะเอาแต่
เกียรติยศให้ปรากฏ หามีสติที่จะรูกถึงประเวณี ท่านผู้วิเศษ
นุราณอันปรินิบัคมาไม" (4 กฏ. 199)

คำว่า ประเวณี ยังคงมีใช้อยู่ในภาษาสมัยปัจจุบัน แต่ใช้ในความหมายต่างกับ
คำว่า ประเพณี ดังนี้

ประเวณี มีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า "การเป็นสามีภรรยาไปตาม
ธรรมเนียม, การรวมสังวาส"

ประเพณี มีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า "ขนบธรรมเนียม, แบบแผน"
ตามตัวอย่างนี้ คำว่า ประเวณี ใช้ในความหมายเดียวกับ ประเพณี ซึ่ง
แปลว่า "ขนบธรรมเนียม, แบบแผน"

(สมัยก่อน) ไชรูป วิเศษ

(ปัจจุบัน) " พิเศษ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "มีการพระราชกุศลวิเศษแปลกไปกับคราวเมื่อพระราชหุระ
มีประการใด ๆ บาง" (ประกาศ. 26)

รัชกาลที่ 4 "และข้างวัดลาที่ประทับนั้นไคเลเห็นโปลิศคนหนึ่งบาง
บางที่สองคนมาประจำอยู่บางเวบาก็หายไป สืบไคความว่า
เขามีอยู่ตามธรรมเนียม ไม่ไคจัดเป็นการวิเศษเฉพาะ
คราวนี้"

คำว่า วิเศษ ยังคงมีใช้อยู่ในภาษาปัจจุบัน แต่ใช้ในความหมายต่างกับคำว่า
พิเศษ ดังนี้

วิเศษ มีความหมายตามพจนานุกรม ๓ ว่า "ขอกเยี่ยม, เลิศลอย"

พิเศษ มีความหมายตามพจนานุกรม ๓ ว่า "จำเพาะ, แปรจากสามัญ,

ไม่ใช่สามัญ"

ตามตัวอย่างนี้ คำว่า วิเศษ ใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า พิเศษ ซึ่งแปลว่า "แปรจากสามัญ"

พยัญชนะต้น [ม-] เปลี่ยนเป็น [ต-]

(สมัยก่อน) ใ^๑รูป เม็^๑คมะ^๑กลำ

(ปัจจุบัน) " เม็^๑คทะ^๑กลำ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "ที่^๑สน^๑ปาก^๑ไ^๑ประกั^๑บ^๑พล^๑อย^๑ทั^๑บ^๑ทิม สั^๑ฐา^๑น^๑เท^๑า^๑เม็^๑ค^๑ม^๑ะ^๑กลำ^๑ตา^๑หนุ^๑" (หัตถ. 8)

"ที่^๑สน^๑ปาก^๑ไ^๑ประกั^๑บ^๑พล^๑อย^๑ทั^๑บ^๑ทิม สั^๑ฐา^๑น^๑เท^๑า^๑เม็^๑ค^๑ม^๑ะ^๑กลำ^๑ตา^๑หนุ^๑

ใ^๑ใน^๑ถุ^๑ง^๑แพ^๑ร^๑ เ^๑ลั^๑อง

(พระราชสาส์น. 92)

หมาย^๑เห^๑ตุ ใน^๑สมัย^๑ปัจจุบัน^๑มี^๑ใ^๑หัง^๑คำ^๑ว่า เม็^๑ค^๑ม^๑ะ^๑กลำ และ เม็^๑ค^๑ทะ^๑กลำ

พยัญชนะต้น [ส-] เปลี่ยนเป็น [ถ-]

(สมัยก่อน) ใ^๑รูป ส^๑นั^๑ค

(ปัจจุบัน) " ถ^๑นั^๑ค

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "แ^๑ค^๑ฝ^๑าย^๑ทา^๑น^๑เส^๑นา^๑บ^๑ค^๑ี^๑เล^๑า^๑ทา^๑น^๑ก^๑ี่^๑ส^๑น^๑ค^๑ข^๑ำ^๑ง^๑ย^๑ง^๑น^๑ก^๑ย^๑ง^๑น^๑

อ^๑ย^๑ค^๑ว^๑ย^๑ก^๑ัน"

(หัตถ. 119)

รัชกาลที่ 5 "เว^๑ล^๑า^๑ค^๑ำ^๑เส^๑ค^๑จ^๑ซ^๑ึ^๑น^๑ไป^๑น^๑มี^๑ส^๑กา^๑ร^๑บ^๑น^๑น^๑ก^๑ั^๑ต^๑อ^๑ง^๑ซ^๑ึ^๑น^๑ไป^๑ร^๑บ^๑ใ^๑

แ^๑ท^๑จะ^๑จ^๑ำ^๑ใ^๑ห^๑ั^๑ค^๑เจ^๑น^๑ว^๑า^๑ท^๑ำ^๑อ^๑ะ^๑ไร^๑บ^๑ำ^๑ก^๑ั^๑ไ^๑ม^๑ส^๑น^๑ค^๑ เ^๑พ^๑ระ^๑เว^๑ล^๑า^๑น^๑

ป^๑อ^๑ค^๑เส^๑ย^๑เป็น^๑ก^๑ำ^๑ล^๑ัง ค^๑ว^๑ย^๑เร^๑ือ^๑ง^๑ค^๑ว^๑มี^๑เป็น^๑อ^๑ย^๑ำ^๑ง^๑ย^๑"

(ฉิบสองเถื่อน. 360)

คำ^๑ว่า ส^๑น^๑ค ใน^๑ค^๑ว^๑ย^๑ำ^๑ง^๑เ^๑ล^๑า^๑น^๑ี้ สม^๑ย^๑ปัจจุบัน^๑ใ^๑ห^๑เป็น^๑ภ^๑า^๑ษ^๑า^๑ป^๑าก

- พยัญชนะต้น [ล-] เปลี่ยนเป็น [ค-]
 (สมัยก่อน) ใจรูป สำแดง
 (ปัจจุบัน) :: สำแดง

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “อันทหารทั้งปวงเล่าก็เป็นชาวป่าจะกินอยู่นึกสำแดงก็จะ
 ป่วยไข้เป็นอันมาก” (ตาม. 660)

คำว่า สำแดง มีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า “ของแสงที่ทำให้โรคกำเริบ”
 คำว่า สำแดง มีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า “ทำให้ปรากฏเห็น”

ในภาษาสมัยปัจจุบันคำว่า สำแดง และ สำแดง ไม่ปรากฏที่ใช้ในภาษาไทยเขียน
 ที่เป็นธรรมคาสำนัญ แต่จะปรากฏในคำว่า นึกสำแดง และ นึกสำแดง

คำว่า นึกสำแดง มีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า “กินอาหารแสดงใช้”
 ปัจจุบันเสียงพยัญชนะต้น [ล-] ในคำนี้กลายเป็น [ค-] คือ “นึกสำแดง” ทั้งคำว่า นึกสำแดง
 และ นึกสำแดง ยังคงมีใช้ในภาษาสมัยปัจจุบัน และใช้ในความหมายเหมือนกันตรงตามพจนานุกรม ๆ คือ “กินอาหารแสดงใช้”

ข้อสังเกต ความหมายของ คำว่า สำแดง ซึ่งใช้ตามคำพิง ไม่มีความสัมพันธ์กับ
 คำว่า สำแดง ในคำว่า นึกสำแดง เลย

6.1.1.2 พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะควบกล้ำ

เมื่อเปรียบเทียบคำซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำในภาษา
 สมัยก่อนกับในภาษาสมัยปัจจุบันแล้วปรากฏว่า ได้มีความเปลี่ยนแปลงดังนี้

6.1.1.2.1 พยัญชนะควบกล้ำเปลี่ยนเป็นพยัญชนะควบกล้ำ

6.1.1.2.2 พยัญชนะควบกล้ำเปลี่ยนเป็นพยัญชนะเดี่ยว

6.1.1.2.3 พยัญชนะเดี่ยวเปลี่ยนเป็นพยัญชนะควบกล้ำ

6.1.1.2.1 พยัญชนะควบกล้ำเปลี่ยนเป็นพยัญชนะควบกล้ำ

คำบางคำในภาษาสมัยก่อนมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ
 ในสมัยปัจจุบันปรากฏว่า พยัญชนะต้นของคำนั้นยังคงเป็นเสียงพยัญชนะควบกล้ำ แต่เป็นพยัญชนะ
 ตัวอื่นควบกล้ำกับพยัญชนะ ร, ล หรือ ว เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "อนึ่งถ้าคบกันกินแล้วในพระราชวัง ไทคมเล่าไทรอน

ตรอกปากแควให้จำไว้"

(1 กฏ. 99)

หมายเหตุ คำว่า ตรอก ในภาษาสมัยก่อนใช้เป็นคำกริยา น่าจะมีความหมายตรงตามพจนานุกรม ๆ ว่า "เพลงในช่องแคว" แต่ภาษาปัจจุบันใช้เป็นคำนาม มีความหมายตรงตามพจนานุกรม ๆ ว่า "ทางที่เป็นชอกเข้าไป, ทางแคว"

คำว่า กรอก ในภาษาสมัยปัจจุบันใช้เป็นคำกริยา มีความหมายอย่างเดียวกับคำว่า ตรอก ในสมัยก่อน แต่ภาษาปัจจุบันนอกจากใช้เป็นคำนาม แปลว่า "ทางที่เป็นชอกเข้าไป, ทางแคว" แล้ว ยังใช้เป็นคำกริยา แปลว่า "เพลงในช่องแคว" ไคควย

(สมัยก่อน) ใช้รูป ตระหวง

(ปัจจุบัน) " กระหวง

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ถ้าแลอรรถคดีพิศตระหวงไซ้ขอไห้เบ็กอรรถคดีนั้นไป

พิจารณาค"

(1 กฏ. 194)

(สมัยก่อน) ใช้รูป ตระบะ

(ปัจจุบัน) " กระบะ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ประเด็ยหนึ่งเห็นดิไปเอาสี่ระเด็ยอุไนสกระบะ

เขามาให้ตั้งโตะกุ"

(สาม. 103)

(สมัยก่อน) ใช้รูป กันไทร

(ปัจจุบัน) " กรรไทร

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "กั้นไทร เครื่องตัดผมอย่างไทยสั้นประดับพลอย"

(พระราชสาส์น. 65)

พยัญชนะต้น [ปร-] เปลี่ยนเป็น [ทร-]

(สมัยก่อน) ใช้รูป ประดับ(ปัจจุบัน) " กระประดับ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ถ้าตอสูฬิจารตกเป็นสัจว่ายังมีได้ส่งเงิน ท่านว่าประดับ

สิ้นทานให้เอาทุณะทรัพย์ตั้งใหม่ทวีคูณ"

(2 กฏ. 314)

ในภาษาสมัยปัจจุบัน ใช้คำว่า กระประดับ มีความหมายตรงตามพจนานุกรม ๆ ว่า "ยืมหรือกู่เอาทรัพย์เขาไปแล้วโกงเอาเสีย, ยักยอก"

6.1.1.2.2 พยัญชนะควบกล้ำเปลี่ยนเป็นพยัญชนะเดี่ยว

คำบางคำในภาษาสมัยก่อนมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ แต่ในสมัยปัจจุบันปรากฏว่า พยัญชนะต้นของคำนั้นกลายเป็นพยัญชนะเดี่ยวตัวอื่น ซึ่งไม่ใช่ตัวเดียวกับที่ควบกล้ำกับพยัญชนะ ร, ล, ว เช่น

พยัญชนะต้น [กร-] เปลี่ยนเป็น [ช-]

(สมัยก่อน) ใช้รูป กระหยับ(ปัจจุบัน) " ชยับ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "แล้วเจ้าปี่ก็ยกเอาตราสำหรับเมืองมอญแก่ลิโป้ ๆ

กระหยับมือจะรับเอาตรา"

(สาม. 176)

(สมัยก่อน) ใช้รูป กระหยับ(ปัจจุบัน) " ชยับ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "เลาปีเต็งตั้งนั้นจึงกระหิยคา"

(สาม. 304)

(สมัยก่อน) ใ้ชรูป กระบวน (เป็นลักษณะนามของคำว่า รถไฟ)

(ปัจจุบัน) " ขบวน (" ")

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 6 "รถไฟวัน 1 ๆ เกินหลายร้อยกระบวน สวนกันไปมา
สำหรับการขายอาหารกองทัพนอยกองเคียวเท่านั้น ต้องใช้
รถไฟกระบวนยาว ๆ ถึง 180 กระบวน"

(สงคราม. 40)

พยัญชนะต้น [กร-] เปลี่ยนเป็น [ก-]

(สมัยก่อน) ใ้ชรูป กระหัด

(ปัจจุบัน) " คหฺร

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "อนึ่งมีพระบรมมุนไ้ว่า ถ้ากระหัดหาความ พระสงฆ
เณรเนนว่าคองอหฺกรควยสัตรีภาพคฺ"

(1 กฎ. 168)

คำว่า คหฺร สมัยปัจจุบันใ้ชเป็นภาษาปาก หมายถึง คฤหัสถ์

พยัญชนะต้น [คด-] เปลี่ยนเป็น [ก-]

(สมัยก่อน) ใ้ชรูป คดุมคฺคดุมราย

(ปัจจุบัน) " กุมคฺคุมราย

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "เสียดจิตเป็นนาคคดุมคดฺงหรือคดุมคฺคดุมรายเป็นคราว ๆ"

(ประกาศ. 330)

พยัญชนะต้น [ทร-] เปลี่ยนเป็น [จ-]

(สมัยก่อน) ใ้ชรูป ทรองเปรียง

(ปัจจุบัน) " จองเปรียง

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “เดือน 12 การพิชิตครองเป็รียงลคชคุดอยโคมลงน้ำ” (1 กฏ. 141)

- พยัญชนะต้น [ตฺร-] เปลี่ยนเป็น [ต-]
- (สมัยก่อน) ใสรูป ทรหฺลาค
- (ปัจจุบัน) “ ฤลาค

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “มาตราหนึ่งกำนันทรหฺลาคเกบเอาหัวเบี้ยแลกอบเอาเบี้ย
แกลฺกทรหฺลาคลนเหลือพิกค้อตรา ทานว่าเลมคพระราชาญา” (1 กฏ. 87)
หมายเหตุ คำว่า ฤลาค ก็มีใช้ในภาษาสมัยรัชกาลที่ 1 เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “ชาวร้ายถึงเพียงนี้ เป็นไรทานจึงไม่บอกเราตามจริง
ขงเบ้งกับเคาเจ้จิงทูลว่า เป็นแต่คำฤลาคจะเอาเป็นจริงมิได้” (สาม. 1126)

- พยัญชนะต้น [พฺล-] เปลี่ยนเป็น [ท-] *
- (สมัยก่อน) ใสรูป แทละโลม
- (ปัจจุบัน) “ แทะโลม

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “พระเกษมพุกจาแพละโลมอ้าแคงป้อม” (1 กฏ. 2)
คำว่า แทะโลม ในสมัยปัจจุบันมีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า “พุกเกี่ยว,
พุกเลียบเคียงทางสังวาส, แทะโลม หรือ แทะโลม ก็ใช้”

6.1.1.2.3 พยัญชนะเดี่ยว เปลี่ยนเป็นพยัญชนะควบกล้ำ

คำบางคำในภาษาสมัยก่อนมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเดี่ยว
แต่สมัยปัจจุบันปรากฏว่า พยัญชนะต้นของคำนั้นกลายเป็นพยัญชนะควบกล้ำ แต่เป็นพยัญชนะ
ตัวอื่นควบกล้ำกับพยัญชนะ ร, ล หรือ ว เช่น

พยัญชนะต้น [ต-] เปลี่ยนเป็น [กร-]
 (สมัยก่อน) ไชรูป ตะบะ
 (ปัจจุบัน) " กระบะ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 3 "เห็นญวนยกเครื่องชาตะบะไม้มาในห้องเลโปกินที่หนึ่ง" (ทัฬหีวน. 77)

พยัญชนะต้น [ท-] เปลี่ยนเป็น [ทร-]
 (สมัยก่อน) ไชรูป ทะเวน
 (ปัจจุบัน) " ตระเวน

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ให้เอาผู้ฟ่องสืบสามเลี้ยงทะเวนสามวันอย่าให้ชาวเมือง
 เอาเป็นทำเนียม" (2 กฏ. 197)

6.1.2 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะตัวสะกด พยัญชนะตัวสะกดที่เปลี่ยนแปลงอาจ
 แบ่งออกได้เป็น 2 พวก คือ

- 6.1.2.1 ไม่มีตัวสะกด เป็นมีตัวสะกด
- 6.1.2.2 มีตัวสะกด เป็นไม่มีตัวสะกด
- 6.1.2.3 ตัวสะกดเปลี่ยนไป

6.1.2.1 ไม่มีตัวสะกด เป็นมีตัวสะกด

คำบางคำในภาษาสมัยก่อนไม่มีตัวสะกดที่พยางค์แรก แต่ในสมัยปัจจุบัน
 ปรากฏว่า ที่พยางค์แรกของคำนั้นมีตัวสะกด เช่น

✓ ตัวสะกดในแม่ กก

(สมัยก่อน) ไชรูป ย้วยาน พยางค์แรกไม่มีตัวสะกด
 (ปัจจุบัน) " ยวกุยาน พยางค์แรกมีตัวสะกดในแม่ กก

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “นา 10000 กินเมืองหมวกจวมทอง ชี้อย่างกันซึ่ง
หุ้ณาชาว” (1 กฏ. 73)

หมายเหตุ คำว่า ชีว อาจใช้ตามลำพังได้ในภาษาสมัยก่อน แต่ในสมัยปัจจุบัน
คำว่า ชวค ในความหมายว่า ชวคยาน นี้ จะไม่มีที่ใช้ตามลำพังเลย เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 “โดยการบันคาคักคี่นา 10000 ในเมืองชี้อย่างกันซึ่งหุ้
ณาชาว” (1 กฏ. 72)

ส่วนคำว่า ชวคยาน ซึ่งเขียนมีตัวสะกดในแม่ กค เช่นเกี่ยวกับสมัยปัจจุบันนั้น
มีที่ใช้ในภาษาสมัยรัชกาลที่ 6 เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 6 “มนุษย์เรามีความคิดชอบใจสติปัญญา ประกอบคนแต่ง
ธรรมชาติให้เสียแปลกไปควยฝีมือ เช่นทำเครื่องบริโภคอุปโภค
และชวคยานต่าง ๆ มีการแบ่งแรงแยกพวกแยกชั้น” (งานกับเล่น. 20)

(สมัยก่อน) ใรููป ปะจจุบัน พยวงค์แรกไม่มีตัวสะกด

(ปัจจุบัน) “ ปัจจุบัน พยวงค์แรกมีตัวสะกดในแม่ กค

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 “ควยในเคื่อน 5 ปีเถาะสัปตศกเป็นปีที่ 5 ในรัชกาลปะจุบันนี้” (หัตถ. 1)

หมายเหตุ ในภาษาสมัยรัชกาลที่ 4 นี้ อาจใช้คำว่า ปัจจุบัน ไคควย เช่น

“ควยในเคื่อนแปด ปีมะโรงนักษัตรอัฐศก เป็นปีที่ 6

ในรัชกาลอันเป็นปัจจุบันนี้” (พระราชสาส์น. 14)

6.1.2.2 มีตัวสะกด เป็นไม่มีตัวสะกด

คำบางคำในภาษาสมัยก่อนมีตัวสะกดที่พยางค์แรก แต่ในสมัยปัจจุบัน
ปรากฏว่า ที่พยางค์แรกของคำนั้นไม่มีตัวสะกด เช่น

✓ ตัวสะกดในแม่ กก

(สมัยก่อน) ไชรูป สุกโขไทย พยางค์แรกมีตัวสะกดในแม่ กก
(ปัจจุบัน) " สุโขทัย พยางค์แรกไม่มีตัวสะกด

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "หัวเมืองทั้งปวงบันดาขึ้นแก่เจ้าพญาจักรี คือเมือง
พิศณุโลก เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขไทย เมืองกำแพงเพชร
เมืองพิไท

(1 กฏ. 174)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เขียนคำว่า สุโขไทย หรือ สุโขไทย คล้ายกับปัจจุบัน คือ
พยางค์แรกไม่มีตัวสะกด เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 5 "ให้ยวลำน้าเจ้าพระยา จับแตกกรุงเทพ ฯ ขึ้นไปทาง
แควใหญ่จนถึงเมืองฝางแล้วเดินบกมาสวรรคโลก สุโขไทย
แล้วข้ามไปลงเรือลางกลับลงจากเมืองตาก"

(วชิรญาณ 2/183)

"วิธีที่จัดการ พระราชพิธีนี้เห็นจะไม่เหมือนกันกับที่สุโขไทย
เลย ดูเป็นต่างครุกันทีเดียว"

(สืบสองเดือน. 323)

หมายเหตุ ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ 1 ก้านที่ 1 เขียนว่า " สุโขไทย"
คือมีตัวสะกดในแม่ กก เช่นเดียวกับภาษาสมัยก่อน เช่น

"เมือง สุโขไทย นี้ ค"

ตัวสะกดในแม่ กค

(สมัยก่อน) ไชรูป พิทธิ พยางค์แรกมีตัวสะกดในแม่ กค
(ปัจจุบัน) " พิธี พยางค์แรกไม่มีตัวสะกด

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "เดือน 12 การพิธีตรองเปรี๊ยะงลคชุดลอยโคมลงน้ำ"

(1 กฏ. 141)

(สมัยก่อน) ไชรูป ยิงยอม

(ปัจจุบัน) " ยิงยอม

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ญาติพี่น้องบุตรภรรยาผู้มรดกาทไคช่วยกันปลงศพแล้ว
และไปนทร์พมรคกแก่กันนั้น เขาผู้ญาติพี่น้องบุตรภรรยา
ยิงยอมพร้อมมูลกัน"

(3 กฏ. 49)

(สมัยก่อน) ไชรูป สึงสกฤต

(ปัจจุบัน) " สึงสกฤต

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "จึงโปรดให้ตั้งการตีพิมพ์หนังสืออย่างหนึ่ง มีชื่อโดยภาษา
สังสกฤตว่า หนังสือราชกิจจานุเบกษา"

(ประกาศ. 220)

ตัวสะกดในแม่ กง เปลี่ยนเป็นตัวสะกดในแม่ กม

(สมัยก่อน) ไชรูป ทุงเถียง หรือ กุงเถียง

(ปัจจุบัน) " ทุมเถียง

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ถ้าทุงเถียงและยอชกฉกใส่ที่เอาให้ไค ให้ใหม่ทวีคุณ"

(3 กฏ. 92)

รัชกาลที่ 4 "หรือถึงจะยอมรับก็ตองคิคกดับเป็นบาท เป็นสลึงเป็นเฟื้อง
โดยมาตราธรรมเนียมไทย เป็นที่ทุงเถียงกันรูนวายไปกับลูกค้า
ต่างประเทศ"

(ประกาศ. 410)

รัชกาลที่ 6 "อ้ายชวากับอ้ายคำ, ไปไล่นือในป่าเดียวกัน, ต่างคน

ต่าง ๆ มุงจะเอากวางตัวเดียวกัน, จึงเกิดทุงเถียงกัน"

(กุศิศมิต 1.2/22)

หมายเหตุ คำว่า ทุงเถียง (บางครั้งเขียนเป็น กุงเถียง) และ ทุมเถียง ทั้ง 2 คำ

นี้มีใช้ในภาษาสมัยก่อน แต่คำว่า ทุงเถียง ไม่มีใช้ในภาษาสมัยปัจจุบัน เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "มาตราหนึ่งวิวาททุมเถียงกันด้วยเนื้อความประการใด แดเอาต้นชันทานทานโศเอาเบียบข้าทำ 3 ส่วน" (3 กฏ. 200)

รัชกาลที่ 4 "ตามครองข้างอังกฤษ เขาคิดจะถวายเครื่องนั้นในบวรราชวังแล้ว ก็ยิวาว่าทุมเถียงแยงชิงโดย" (ทัตถ. 81)

"คนจะแต่งคนพวกพองเจาภาชิให้ไปจับก็มกมีถอยความ วิวาททกดีแแต่ทุมเถียงกัน" (ประกาศ. 156)

รัชกาลที่ 6 "ฝรั่งเศษเมื่อเวลาองสงครามเป็นอย่างไร อรรถมหาเสนาบดี 3 วัน 7 วันเปลี่ยนที, วิวาทเถียงกันไม่หยุด. ครั้นประกาศสงครามแล้วเป็นอย่างไร การทุมเถียงกันระงับลงทันที," (เทศนาเสื่อผ่า. 18)

ตัวสะกดในแม่ กม เปลี่ยนเป็นตัวสะกดในแม่ กง

(สมัยก่อน) ไชรูป สมเคราะห์

(ปัจจุบัน) " สงเคราะห์

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ห้ามมิให้ภิกษุสามเณร สมเคราะห์ ฆราวาส" (4 กฏ. 193)

(สมัยก่อน) ไชรูป สัมสม หรือ ส่ำสม

(ปัจจุบัน) " สั่งสม

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "สมจะก็มีใจโอด สัมสมทรัพย์เลี้ยงชีวิต" (4 กฏ. 193)
คำว่า สั่งสม ก็มีที่ใช้ในภาษาสมัยรัชกาลที่ 1 เช่น

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ข้าพเจ้าคิดเสียคายแต่ราชสมบัติของพระเจ้าอันโกโจ ซึ่งสั่งสมมาแต่ก่อน ไคถึงสี่ร้อยปีเศษมาแล้ว" (ตาม. 24)

รัชกาลที่ 5 "กับไค้คำสมหนังสือฝรั่งขึ้นไว้ไค้บางแต่ยังมีไค้ตั้งเป็น

หอพระสมุชขึ้นไค้ตั้งมุ่งหมาย"

(วชิรญาณ. 38)

6.2 การเปลี่ยนแปลงสระ

เมื่อเปรียบเทียบคำต่าง ๆ ซึ่งมีไค้อยู่ในภาษาสมัยก่อนกับที่ไค้อยู่ในภาษาสมัยปัจจุบัน แล้วปรากฏว่า สระในคำต่าง ๆ เหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะต่อไปนี้

สระ [-] เปลี่ยนเป็น [-ะ]

(สมัยก่อน) ไค้รูป พิศนูล

(ปัจจุบัน) " เพ็ศนูล

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "แฉอ้างวาคคนอยู่ไกลพระบาทมิไค้หังคคีไค้ทองแทแฉเอา

มาพิศนูลแฉพระเจาอยู่ทั่วก็ดี แฉไปวานไค้ผอนชวยพิศนูลก็ดี"

(4 กฏ. 15)

"คนคำเห็นวาคพระเจาเลนเตรักขันที่สิบคนอยู่ ซึ่งจะ

พิศนูลวากลาวไปนั้นเห็นซักสน"

(สาม. 25)

สระ [-] เปลี่ยนเป็น [-ะ]

(สมัยก่อน) ไค้รูป พิริยา หรือ ภิริยา

(ปัจจุบัน) " ภิริยา

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "มาตราหนึ่ง ถ้าพิริยานพระราชทานไค้ไค้รับราชการไค้ไค้
ทรัพย์ 4 ส่วนก็ง แฉภิริยานมีขันมากสูขอบิคามานคายกไค้ไค้รับ
ราชการไค้ไค้ทรัพย์ 4 ส่วน"

(3 กฏ. 27)

(สมัยก่อน) ไค้รูป วันทียาฐ

(ปัจจุบัน) " วันทยาฐ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 6 "ฝ่ายกองทหาร เรือไค้กระทำวันทียาฐและยิงปืนขึ้น
คนละ 3 ครั้ง"

(จ.ม.ผ. ยี่กจันท์. 89-90)

(สมัยก่อน) ไชรูป ตาดีปัตร

(ปัจจุบัน) " ตาลปัตร

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 5 "เสด็จพระแล้วเสด็จที่วัด ทรงจุดเทียนไชยแล้วยก
เสวศคัศรควาย รับสั่งให้เราถวายผ้าไตร ยาม ตาดีปัตร
ตราของเรา"

(จ.ม. วชิรมหิตศ. 160)

"ที่ซึ่งสวนนั้นตั้งเคียงโถงไม่มีเพดาน มีตุ้มมาลัยสำหรับ
รองหนังสือ แต่ไม่ได้ปักตาดีปัตร"

(สืบสองเดือน. 67)

สระ [-] เปลี่ยนเป็น [-ะ]

(สมัยก่อน) ไชรูป ยูกะบัต(ปัจจุบัน) " ยูกกระบัต

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ถาดแลโทษนั้นหนักแฉจะถึงสิ้นชีวิต ให้ยูกะบัต

ลงโทษโดยโทษานุโทษ"

(4 กฏ. 136)

หมายเหตุ ในภาษาสมัยก่อน คำที่เขียนว่า ยูกะบัต เข้าใจว่าคงออกเสียงเป็น

ยูก-กระ-บัต

สระ [-] เปลี่ยนเป็น [-]

(สมัยก่อน) ไชรูป บูราน(ปัจจุบัน) " โบราณ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "คำบรรยายภาพภูษาวบ้านเรียกกันว่า กะป็น้ำปลา"

(ประกาศ. 33)

- สระ [-ง] เปลี่ยนเป็น [-อ]
- (สมัยก่อน) ไชรูป ทุรบค
- (ปัจจุบัน) " ทรบค

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ถ้าผู้ใดมีทั้งพระราชาบัญญัติตราสั่งห้ามดังนี้ ท่านว่าผู้นั้น
ทุรบคชบดคอแผนดิน"

(4 กฏ. 43)

- สระ [-ง] เปลี่ยนเป็น [-ะ]
- (สมัยก่อน) ไชรูป กุดี
- (ปัจจุบัน) " กุดี

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ให้ลงพระราชาอาญาแก่ไอ้ผู้มีชื้อบุตร ะทศร้ายแผนดิน
แลพักพวกโคตัญญาตีกาถึงสิ้นชีวิตตามพระโอยการแล้ว
แลเกิดกาดะกุดีทั้งนี้คุมควรนักหนา"

(4 กฏ. 179)

- (สมัยก่อน) ไชรูป จุลาจล
- (ปัจจุบัน) " จุลาจล

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ตั้งตัวว่ามีบุญ วาพบคนวิเสศมีวิธามาแต่ดำแต่เขา
กิดจะเอาพวกเพื่อนชิงเอาราชสมบัติ ทำให้แผนดินแล
พระศาสนาจุลาจล"

(4 กฏ. 178)

× สระ [-] เปลี่ยนเป็น [-]

(สมัยก่อน) ใฺรรูป น้ำตะก

(ปัจจุบัน) " น้ำตะโก

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 2 "ขอฟ้าทางหงส์เหินกลอนปิดทองน้ำตะก" (จ.ม.ศ. 14)

"जूวประชาชนมุขปิดทองน้ำตะก" (จ.ม.ศ. 18)

คำว่า น้ำตะโก มีความหมายตามพจนานุกรม ๆ ว่า "แผ่นทองอังกฤษมีสีต่าง ๆ

ไขมีกลายที่เป็นคอกดวง

✓ สระ [-ะ] เปลี่ยนเป็น [-]

(สมัยก่อน) ใฺรรูป ประทศราย

(ปัจจุบัน) " ประทุษร้าย

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "ผู้โคทงองอาจมักใหญ่ใฝ่สูงศักดิ์ คิครระบดประทศราย
ทอสมเด็จพระพุทธิเจ้าอยู่หัว"

(4 กฏ. 117)

สระ [-] เปลี่ยนเป็น [-]

(สมัยก่อน) ใฺรรูป กำโพธา

(ปัจจุบัน) " กัมพูธา

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "พระจอมเกล้าเจ้าแผ่นดินกรุงสยามผู้เป็นใหญ่แก่
ประเทศราชต่าง ๆ ที่ใกล้เคียง คือ เมืองลาว เมือง
กำโพธา เมืองมลายู หลายเมืองแลที่อื่น ๆ"

(หัตถด. 13)

สระ [-อ] เปลี่ยนเป็น [-]

(สมัยก่อน) ใฺรรูป อวคออ

(ปัจจุบัน) " อวคโ

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 4 "ทานอื่น ๆ ทานใดหนึ่งสี่ฝากของทูต ก็ให้ทานอวค้อ
ไปเถิด ข้าพเจ้าไม่ขอพึ่งเลขที่เดียว"

(หัตถด. 58)

สระ [-อ] เปลี่ยนเป็น [-็]

(สมัยก่อน) ใรูป เอ็ง หรือ เอ็ง(ปัจจุบัน) " อิง

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 3 "ข้าพเจ้านายไพร่ก็เค็รตามไป ทางประมาณ 7 เส้น
8 เส้นเอ็งประคูกาย"

(ทัพญวน. 54)

"พระยาพิชิตสงคราม พระยารามกำแหง บอกขึ้นมาเอ็ง
กรุง ฯ เพลามาย 4 โมงเศษกว่า กำปั่นไฟมาเอ็งหลัง
เตาดีก 2 ลำ"

(พงศ. 62/119)

สระ [-ำ] เปลี่ยนเป็น [-อ]

(สมัยก่อน) ใรูป ลำพอก(ปัจจุบัน) " ลอมพอก

ตัวอย่าง

รัชกาลที่ 1 "เกอซุนหมั้นคู้แห่ หมสี่ครุยใสลำพอกแหทางบก 10 คู้"

(พงศ. 62/9)

รัชกาลที่ 2 "เกอซุนหมั้นคู้แห่คินเทา นุงสมบักสาย ใสสี่ครุ
ย

ลำพอกชาว"

(พงศ. 62/266)

รัชกาลที่ 5 "บางทานที่มีคุณพิเศศตาง ๆ ก็พระราชทานเสลยงบาง
กลดบาง ลำพอกโหมคเกยวดงยาบาง"

(สืบสองเดือน. 67)